

Тема 1. Філософські засади розуміння права

Теоретичні питання:

1. Слово «право» як назва різних явищ.
2. Категорія праворозуміння.
3. Плюралістичність праворозуміння та її чинники.
4. Класифікація праворозуміння.

Термінологічні завдання:

праворозуміння, юридичний позитивізм, соціологічна юриспруденція, природнича юриспруденція

Практичні завдання:

1. Як Вам вже відомо, низка різноманітних явищ відображаються поняттям «право». Яке (чи які) саме з них Ви були б схильні називати зазначеним терміном? І чому, на Вашу думку, держава зазвичай воліє називати встановлені або схвалені та забезпечувані нею правила (норми) поведінки саме словом «право»?

Чим можна пояснити, що на першому курсі Ви вивчатимете тільки два різні явища, які відображені поняттям «право»: основоположні права людини, а також так зване позитивне право (хоча насправді, як тепер Вам відомо, таких явищ є значно більше)?

2. У [Конституції України](#) вживаються такі поняття, як: «правова держава» (ст. 1), «права людини» (ст. 3, 24 та ін.), «право» (ст. 8), «правосуддя», «неправосудне» рішення» (ст.124); у [Кодексі адміністративного судочинства України](#) – «протиправні» акт, дії, бездіяльність (ст. 245), а у [Кримінальному кодексі України](#) – вираз – «неправомірна вигода» (ст. 375).

Які, на Вашу думку, явища відобразив законодавець у кожному з наведених прикладів вживання слів (термінів), коренем яких є «прав»?

Спираючись на засвоєнні вами знання з цієї теми, проаналізуйте описані нижче реальні життєві ситуації і висловіть своє аргументоване ставлення до них (письмово).

3. Група батьків українських школярів подала судовий позов до Міністерства освіти і науки України з вимогою включити до навчальної програми з біології поряд з дарвінівською теорією походження людини також погляд про те, що Земля і все живе на ній створені Богом. Позивачі стверджували, що вивчення в школах виключно матеріалістичної теорії Чарльза Дарвіна порушує статтю 23 Конституції України, в якій, зокрема, встановлено, що «кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості». Вони також посилались на те, що безальтернативне викладання зазначеної теорії суперечить Закону України «Про загальну середню освіту», який встановлює, що така освіта має бути «спрямована на забезпечення всебічного розвитку особистості», а серед завдань освіти визначає «реалізацію права учнів (вихованців) на вільне формування ...світоглядних переконань». (*Газета «Закон і бізнес» 21-28 жовтня 2008 року, с.16*).

Яким було би Ваше рішення у цій справі і як би Ви його аргументували?

4. У 2010 році у Швейцарії було оштрафовано двох швейцарських громадян турецького походження, які не бажали, щоб їхні доньки відвідували обов'язкові шкільні уроки плавання у початкових класах, на яких займаються і хлопчики. Батьків було оштрафовано на 1300 євро за порушення батьківських обов'язків. Влада Швейцарії заявила, що від таких уроків можна відмовитися з релігійних міркувань, але тільки в тому випадку, якщо дівчатка вже досягли віку статевої зрілості. Пройшовши необхідні внутрішні судові інстанції, батьки звернулися до Європейського суду з прав людини. (*Газета «Закон і бізнес» 21-27 січня 2017 року, с.16*)

Яке рішення, на Ваш погляд, має би ухвалити Європейський суд у цій справі, застосовуючи Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод (статтю 9 та ін.) ?

5. Нижня палата парламенту Франції схвалила законопроект, згідно з яким школярі віком до 15 років, перебуваючи в будівлі школи або на її території, не повинні користуватися своїми смартфонами. У міністерстві освіти Франції вважають, що завдяки цій забороні учні зможуть приділяти більше уваги заняттям. У цій країні використання смартфонів заборонене шкільними адміністраціями майже в половині шкіл; однак керівники освітнього відомства вважають, що для введення подібних внутрішніх правил необхідна ще й законодавча основа. (*Газета «Закон і бізнес», 16-22 червня 2018 року, с. 16*).

Чи має ця ситуація, на Ваш погляд, стосунок до права, до прав людини? Яке рішення стосовно користування смартфонами учнями у школах ухвалили б Ви? Чим можна пояснити, що на першому курсі Ви вивчатимете тільки два різні явища, які відображені поняттям «право»: основоположні права людини, а також так зване позитивне право (хоча насправді, як тепер Вам відомо, таких явищ є значно більше) ?

Рекомендована література

Базова

1. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. – К.: Ваїте, 2015. – С. 24-45. – <http://www.osce.org/uk/ukraine/283756?download=true>
2. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: Навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). – К.: Атіка, 2013. – С. 107-116
3. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посібник. – Вид. 10-е, доповнене. – Львів: Край, 2008. – С. 9-15
4. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009, – С. 224-227
5. Теорія держави і права : підручник / за ред. О. В. Петришина. – Х.: Право, 2015. – С. 141-145
http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KNIGI_2009/TEorijaDerjav_2009.pdf